

Totes les cares de la pilota

Oblidada per la televisió i reduïda, encara, a circuits minoritaris, la pilota valenciana comença a jugar fort per arribar a les Olimpíades com a esport de competició. Parlen, ara, les cares professionals més conegudes, els que es guanyen la vida al trinquet, i en coneixen, a pell, problemes i perspectives. Alguns, modestament, són ja mites entre els seus seguidors.

Pere Domènech

La pilota valenciana, un esport que cada dia reviscola amb més força a nivell d'aficionat, es manté ferma en el terreny professional, malgrat els inconvenients de tipus econòmic que pateixen els jugadors, ja que no tots els trinquets gaudeixen de la mateixa importància, i les dificultats que suposa la manca de suport d'alguns mitjans de

Genovés, el fenomen de l'esport.

comunicació tan poderosos com la televisió. Hem aplegat en aquest reportatge les figures professionals més rellevants, en la modalitat d'escala i corda, els quals analitzen la problemàtica actual de l'esport.

Genovés

Francesc Cabanes Pastor, «Genovés», és la màxima figura de la pilota valenciana a nivell professional i està considerat com el fenomen més gran que mai no s'ha conegut en aquest esport, per les seues extraordinàries condicions físiques. Va nèixer al Genovés,

d'on prengué el nom professional, el 20 de desembre del 54.

Es donà a conèixer als campionats juvenils de 1972 de forma fortuïta i el 1975 ja va quedar campió professional de la màxima categoria, desbancant del primer lloc una altra gran figura, **Eusebio**. Genovés ha batut el rècord de títols guanyats. Ha estat campió nacional set vegades, els anys 75, 76, 78, 79, 81 i 84, les sis primeres jugant d'*escalater* o *resto*, que és la seua demarcació habitual en el joc, i la darrera, en el lloc de *mitger*, la qual cosa suposa un èxit que mai ningú no ha pogut assolir en la història de la pilota.

A més, el 1986 fou campió individual en el primer torneig d'aquesta especialitat i tot fa pensar que enguany renovarà aquest títol, perquè està classificat directament per a la final i manté molta diferència respecte als altres jugadors.

La superioritat de Genovés és tanta que, de vegades, li prohibeixen jugar per dalt, per anivellar mínimament les partides. Per aquest motiu, tot i que juga tan forçat, sovint sofreix moltes lesions i passa per moments molt fluixos, com l'actual:

«Actualment estic en un moment baix de joc, perquè les lesions em tenen engarrotat, i aquest és el principal problema dels professionals de la pilota, ja que no ens protegeix cap tipus de Seguretat Social. Si no jugues, no guanyes, i, si jugues en males condicions, has d'aguantar una pressió molt forta».

A parer de Genovés, «el moment de la pilota es bo, però podria ser molt millor. Potser no hem sabut vendre-la bé, per part de tots. Els diaris se'n preocupen, però encara hi ha mitjans de comunicació, com és el cas de televisió, que ens

ignora totalment, i caldria un major suport de tots». Sobre la idea de dur la pilota a l'Olimpíada de Barcelona, comenta: «Em pareix bé, però, primer, caldria fer un esforç superior per donar-la a conèixer a tots els valencians».

Fredi

La segona posició dins l'escalafó professional, l'ocupa des de fa temps **Alfred Hernando Hueso**, «Fredí», un jugador que acaba de complir els 30 anys i que sovint ha de jugar encapçalant un trio enfront de **Genovés**. Fredí va nèixer a pocs metres del trinquet Pelayo de València, i des de molt prompte va destacar. Arribà a campió juvenil el 1974, i debutà en el campionat profes-

IKONO

sional el 1976, competició en què va quedar campió el 1980, amb **Vicent i Gat I**, títol que va assolir de nou el 1986, formant equip amb **Xatet II i Ribes**.

Fredi és un escaleter de tècnica que sap jugar la pilota de totes les maneres, i que basa la seua potència en una gran preparació física. És molt lleuger i representa un model de correcció i esportivitat dins i fora del trinquet. Al seu entendre, «el moment de la pilota es esperançador, encara que falten jugadors, però confie que n'eixiran de les escoles de pilota que ja estan funcionant. Ara bé, caldria eixamplar més l'activitat a totes les comarques valencianes, sobre tot per Castelló i Alacant. A Castelló s'ha perdut una immillorable oportunitat amb el trinquet municipal, que, per estar mal fet, no aprofita per a jugar partides de professionals». Igual que **Genovés**, opina: «La televisió té molta culpa que la pilota no siga més coneguda i caldrà fer un esforç per anar a Barcelona'92, com a mínim, perquè ens coneguen fora d'ací i potser el camí recorregut per aconseguir-ho servirà per a moltes altres coses. Potser la

TV3, ara que es veu ací, podria fer un poc més que Aitana».

Sarasol

Enric Sarasol Soler és una altra de les figures sorgides al poble de Genovés. Va nàixer el 10 de maig del 64 i als 15 anys es va donar a conèixer al campionat juvenil d'escala i corda, per substituir un jugador lesionat a mitjan competició. Prompte va quallar en un escaleter de força i tècnica i, el 1983,

IKONO

A l'esquerra, Fredi. Dalt, Sarasol

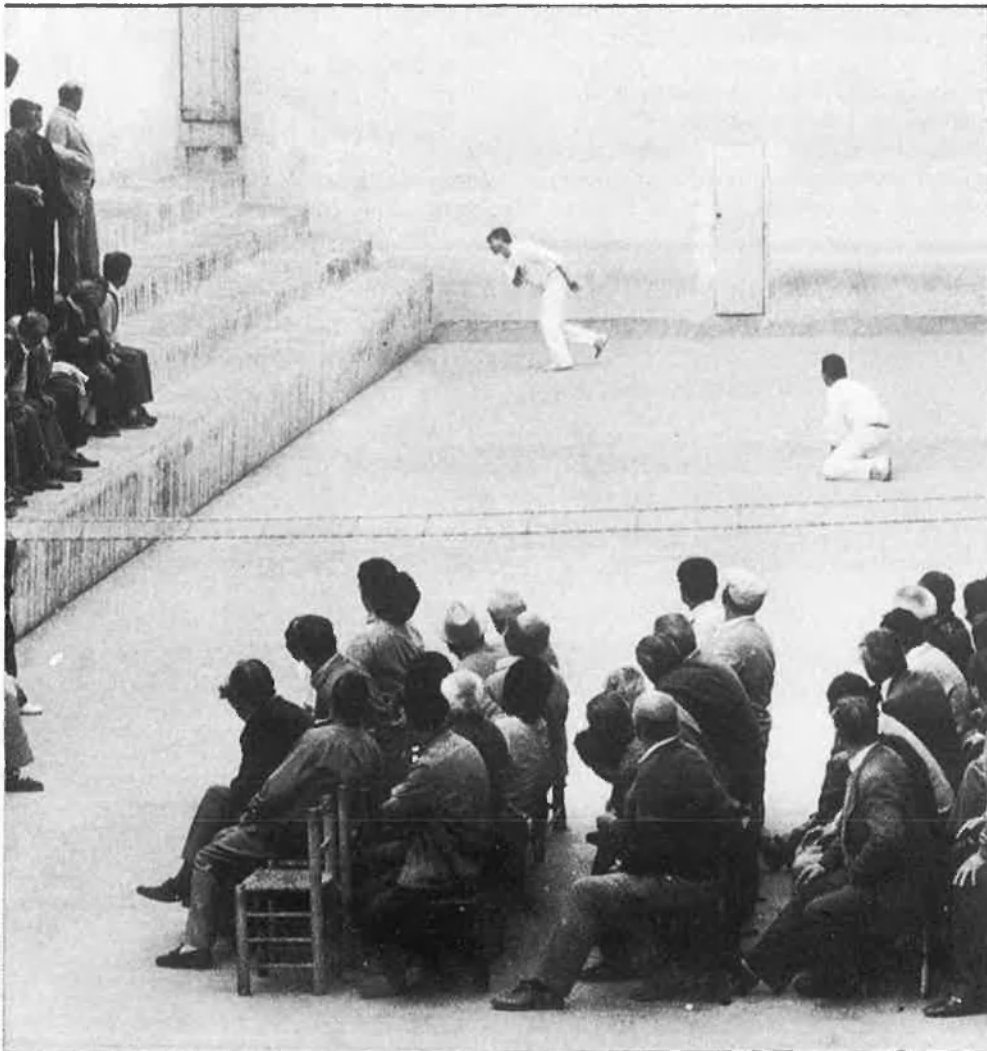
va assolir un gran èxit, en derrotar, mà a mà, dues figures de la categoria de **Fredi i Eusebio**, a més de ser campió professional de primera, al trinquet de Guadassuar, formant parella amb **Pre-sència**. El 1986 es va consagrar definitivament al Campionat Individual, després de guanyar **Fredi** fàcilment en semifinals i arribar a la final, que va perdre dignament davant **Genovés**.

Sarasol té força i sap jugar la pilota amb les dues mans, entrant a buscar-la per dalt i per baix, encara que, segons els especialistes, li falta geni, de manera que el seu rendiment baixa de vegades i es considera un «jugador gelat», però que dona bones vesprades a l'afició.

Per a **Sarasol**: «El jugador de pilota està molt deseparat, perquè, si tenim una lesió, ens falta ajuda, i caldria que açò canviara, per a bé de tots. La pilota està bé i van sorgint nous jugadors, però tot és massa lent».

Eusebio

Josep Sanvenancio Merino, «Eusebio», nasqué a Riola, en la Ribera Baixa, el 22 de març del 42. Porta vint-i-

cinc anys de professional i és un cas únic dins de la pilota, ja que es manté encara com una de les primeres figures i, formant un trio, s'enfronta amb moltes garanties a **Genovés**. Escaleter de molta potència i tècnica, fou primera figura de la pilota al llarg de deu anys aproximadament (1965-1975), després de **Rovellat** i fins que sorgí **Genovés**. El 1968 fou campió profesio-

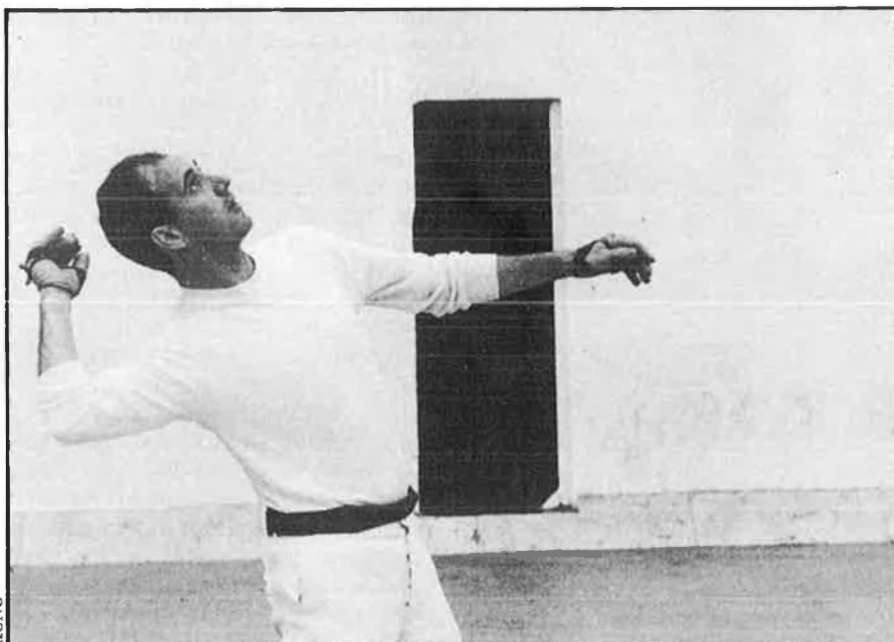
Eusebio: «Ara guanyem el mateix jornal que fa vint anys».

nal de la categoria especial, junt amb **Ribes**, i el 1982, renova el títol, amb **Xatet II** i **Machí**.

Per a **Eusebio**, a més dels problemes de les lesions i l'abandó oficial en matèria de Seguretat Social, que torna a comentar, «la pilota està malament econòmicament, perquè ara guanyem el mateix jornal que fa vint anys, i el jugador professional només es defensa amb les propines dels travessadors, un factor molt insegur. Mentre no s'aconsegueixca que vaja més gent als trinquets, per poder viure de les entrades, la pilota sempre estarà igual. Així, només poden anar bé tres o quatre jugadors, i els altres ho tenen difícil. La idea d'anar a Barcelona al 92 em pareix positiva, encara que jo no hi podré estar»...

Xatet II

Josep Ortuño Signes, «Xatet II», va nàixer a Carlet fa 32 anys i és fill d'un gran jugador professional, el **Xato de Carlet**, un dels millors mitgers que ha tingut la pilota i que, segons alguns, ha estat superat pel seu fill. **Xatet II** no té la força del seu pare, però ha aconseguit molta més tècnica i està considerat, de fa deu anys, el millor mitger, que als 18 anys ja va quedar campió

Xatet II: «La gent no va als trinquets».

professional jugant de punter, amb **Suret I** i **Ruiz**. Després, ha estat campió el 1977, el 1982 i el 1986, uns resultats que no té ningú com a mitger. És un jugador complet, amb molta col·locació i sempre sap dur la pilota al lloc més escaient, per dins del trinquet, a fi de castigar el contrari. Ha guanyat molts desafiaments i és el mitger ideal per fer un trio contra **Genovés**.

Segons ens comenta, «la gent no va massa als trinquets, llevat d'uns pocs, que són els millors, com el Pelayo,

Massamagrell i Gandia, perquè encara hi ha una falsa mala imatge que els jugadors s'estafen, i també perquè ara hi ha moltes altres distraccions per a la joventut. Crec que el professional juga massa partides, per la manca de jugadors i pel fet que cada vegada hi ha més trinquets coberts».

Josep Maria

Josep Maria Llopis Pinalon és un altre mitger, que comparteix amb **Xatet**

La modalitat més estesa

Escala i corda

La modalitat de pilota valenciana més estesa, a nivell professional, és la d'escala i corda, que fou introduïda als trinquets al voltant de 1910 per un jugador legendari anomenat «El Nel de Muria», considerat com el millor de la seua època. Abans es jugava, tant al trinquet com al carrer, a «llargues» i a «raspall».

Els elements principals que incideixen en el joc i donen nom a la modalitat són: l'escala i la corda.

L'escala té quatre graons i va de cap a cap del trinquet, al costat d'una de les muralles del recinte, que sol tenir de cinquanta-cinc a seixanta metres de llarg per vuit a onze d'ample. I la corda, situada al mig del trinquet, a una alçària de 1,75 metres, serveix per a

dividir el terreny de joc en dues parts, una per a cadascú dels equips.

Els equips estan formats per dos a tres jugadors que s'anomenen, segons la seua situació en la pista: escaleter, mitger i punter.

El Joc

El joc comença amb l'acció de ferir o «fer el saque», missió que correspon al punter, tot botant la pilota en un lloc escaient, assenyalat per una pedra de marbre redona o quadrada, situada prop de l'escala i un metre dins de la meitat del trinquet corresponent a l'equip contrari al que ferix. El feridor o punter llança la pilota, després de botar-la damunt la pedra,

II el primer lloc per dalt de tots els altres. Va nèixer al Genovés i començà jugant d'escaletar en el campionat juvenil de 1980. Després, passa a jugar de mitger i fou campió Sub-23, junt amb **Sarasol**, i en poc de temps es va convertir en un dels millors. És jugador de molta potència, que duu la pilota amb molta facilitat a les galeries. El 1985 es va proclamar campió de la categoria especial, formant equip amb **Pigat II** i **Presència**, al trinquet El Zurdo de Gandia.

Josep Maria i Oltra.

Per a Josep Maria, «quant al meu moment de joc, no em puc queixar, llevat dels mesos d'hivern, en què tinc alguns problemes en la mà dreta».

Oltra

Joaquim Oltra Sanchis també va nèixer al Genovés (el 10 de novembre del 60), i es donà a conèixer al campionat juvenil de 1978, quan va ser campió. Després, canvià de modalitat i es va convertir en una de les primeres fi-

gures del raspall; però no n'estava satisfet i, de nou, jugà a escala i corda, fins a consagrar-se com un dels millors. És un escaletar de molta potència i resta molt amb les dues mans. Enguany està tenint una brillant actuació al campionat individual.

Oltra pensa que «la gent no va massa als trinquets, perquè s'avorreix quan tarden a fer-se les travesses; caldria, per tant, canviar un poc el plantejament de les partides professionals. La pilota no està malament, però només compensa bé jugar en uns pocs trinquets, perquè la resta són fluixos». I, quant al projecte de Barcelona'92, «em pareix molt bona idea i potser tindria èxit dur la pilota allí. Provar-ho no costa res».

Pigat II

Pasqual Sanchis Moscardó, «**Pigat II**», és un altre jugador del Genovés, on va nèixer el 20 de febrer del 63. El seu pare ha estat una de les primeres figures de la modalitat de raspall i ell està considerat com una de les darreres revelacions de la pilota. Escaletar de molta potència, sobretot en el dau, d'on trau la pilota amb més violència que ningú. El 1984 fou campió de primera categoria, al trinquet de Bétera, formant parella amb **Vinyes**. I el 1985 guanyà el Campionat Especial, al trinquet El Zurdo, de Gandia, on aconseguí un gran èxit davant de **Pujol** i **Genovés**. Abans havia estat campió juvenil el 1980.

colpejant-la cap a la muralla, de manera que hote damunt l'escala i després dins del dau, un quadre de dos metres per cada costat, al cap de l'escala i quatre de dos metres per cada costat, al cap de l'escala i dins del terreny de joc. Des d'allí, l'escaletar contrari intenta jugar la pilota al primer bot i també ho pot fer a l'aire, de manera que la passe per damunt la corda al terreny de joc contrari, on els jugadors de l'altre equip la tornaran, també, a l'aire o al primer bot. El quinze es guanya o perd quan un dels dos equips no pot passar la pilota per damunt la corda de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot. Es perd quinze quan la pilota toca al jugador en algun lloc diferent a les mans, i també serà falta si la pilota, després de colpejar-la, ensopega amb l'escala o amb algun espectador, abans de passar per damunt la corda. Ara bé, si això és després d'ultrapassar la corda, segueix el joc.

L'escala es considera aire i, quan la pilota resta parada entre el públic que s'asseu en els graons, el jugador la deixa caure del primer escaló i la juga, quasi sempre amb moltes possibilitats de guanyar el quinze, la qual cosa s'aconsegueix encalant la pilota dalt les galeries i que no caiga, perquè, si cau al terreny de joc, continua el joc.

Els punts o «tantos» es compten de la mateixa manera que al tennis, és a dir, quinze, trenta, val i joc. Per guanyar un joc, cal tenir dos quinzes d'avantatge, i cada joc equival a cinc «tantos». Les partides són a dotze jocs o a 60 «tantos».

Les travesses

Les travesses o apostes són l'ingredient principal de les partides. Sense travesses, no es concep una bona partida, perquè hi mancaria emoció. Ara bé, de vegades, constitueixen un aspecte negatiu, perquè cal parar el joc

perquè se'n facen i l'espectador s'avorreix fins que entren els diners.

L'encarregat de casar les travesses s'anomena marxador i n'hi ha tres o quatre, segons la categoria de la partida. Els marxadors canten les travesses per indicació dels travessadors o apostants, fent-ne distinció segons el color de la faixa dels jugadors, i canten: «Als blaus» o «als rojos». Per poder travessar una quantitat de diners, és necessari que una altra persona accepte fer el mateix a la mà contrària i el marxador es fa depositari dels diners i, a canvi, dona un taló. A la fi, cobra la travessa el que en certa el color de l'equip guanyador i l'empresari li descompta una quantitat que va del deu al quinze per cent, en concepte de despeses del trinquet, que s'anomena «pagar les marxés». El travessador important té per costum donar una «propina» als jugadors quan acaba la partida, com a premi per l'esforç. □

Malgrat la seua brillant trajectòria, **Pigat** és un pessimista: «No veig clar el futur, perquè els professionals de la pilota no estem ben pagats. Llevat de dos o tres trinquets, en la resta cobres un jornal molt baix. Un altre problema és la manca de jugadors, sobretot a l'estiu; per això, quan algú es lesiona tot són inconvenients per substituir-lo».

Puchol

Francesc-Xavier Puchol Ruiz va néixer a Vinalesa, poble de l'Horta de

estat campió de primera dues vegades, amb **Puchol**, el 1982 i el 1986.

Vicentico

Vicent Fonria Ferrando, «Vicentico», és de Moncòfar (la Plana Baixa) i té 35 anys. Des de 1978 participa en els campionats professionals de primera categoria especial, i el 1981 fou campió, amb **Puchol**. És un punter que destaca per la visió del joc i té molta tècnica. Destaca, sobretot, a l'hora de ferir.

Per a Vicentico, «ha estat una llàs-

Pasqual II

Un cas paregut al de Mezquita és el de **Pascual Ferrer Gómez**, «**Pasqual II**», encara que aquest està més fet, malgrat que només té 19 anys. Fou campió juvenil, al trinquet de Bétera, el 1984 i en poc de temps s'ha convertit en un dels millors punters, com ho prova que enguany ha estat seleccionat per la Federació per disputar els campionats de primera i també el de categoria especial.

Pasqual II (el seu pare ja fou jugador professional i ara és trinquet a

Pigat II, Puchol, Pasqual II i Perele: «No podem perdre el tren de Barcelona'92».

gran tradició en la pilota. Es donà a conèixer amb l'equip aficionat del seu poble en les competicions de carrer, a «llargues» i «galotxa». Després, anà obrint-se camí al trinquet i aviat va destacar a nivell professional. Va ser campió de primera categoria el 1981 i el 1982, títol que va renovar el 1986. Però l'èxit que el va consagrar definitivament fou el Campionat Especial de 1984, al trinquet d'Alginet, on va quedar campió, junt amb **Genovés**. Es tracta d'un escaleter de molta potència i, sobretot, té molta efectivitat el seu «sobaquillo» d'esquerria.

«La pilota podria anar millor —comenta **Puchol**— si molta gent que presumeix de «valenciana» l'ajudava venint al trinquet. De tota manera, el moment és bo i no podem perdre el tren de Barcelona'92, per poder donar-la a conèixer a tot el món».

Pepet

Josep Blanes Tortajada, «**Pepet**», nasqué a Vilamarxant fa 31 anys. És un punter de molta tècnica, que coneix molt la pilota i sap ferir; per això, és el jugador ideal per completar un trio, encara que també juga per parelles. Ha

tima que el trinquet de Castelló no s'haja bastit en condicions, perquè la capital de la Plana sempre ha tingut molta afició i necessita un trinquet on s'organitzen partides professionals».

Feliu

Joaquim Ribes Feliu és de Benissa (la Marina Alta), on va néixer el 10 de maig del 61. El 1979 fou campió juvenil i, a poc a poc, es va obrir camí entre els professionals. Ha destacat molt als trinquets de la Marina, on s'ha enfrontat a tots els millors llevat de **Genovés**. **Feliu** és un escaleter de potència, que enguany ha assolit molt d'èxit en les eliminatòries del campionat individual.

Mezquita

Josep Mezquita Garcia és la darra revelació de la pilota en la demarcació d'escaleter. Nasqué a Vila-real el 3 de novembre del 67, i amb 19 anys ja s'enfronta a la majoria dels professionals. Enguany ha jugat el Campionat Individual, on ha eliminat **Alberto** en la primera fase. Té molt de futur i l'afició confia que qualle en un bon escaleter, perquè apunta moltes condicions.

la Poble Vallbona) creu que «la pilota ofereix bones perspectives, encara que no tots els trinquets tenen el mateix ambient. Evidentment, em pareix molt positiu que es faça un esforç per anar a Barcelona'92».

Perele

Jaume Ferrer Ricart, «**Perele**», va néixer a Antella, però s'ha criat des de menut a Carlet, poble de molta tradició en la pilota. Actualment té 21 anys i és una de les darreres revelacions en la demarcació de mitger, per la qual cosa ha estat seleccionat per als campionats de la categoria especial.

Perele ha tingut una carrera meteòrica, tot i que s'havia dedicat des de jove al futbol, i arribà a jugar en l'equip juvenil del València i del Mestalla, però, «desenganyat, perquè l'entrenador Valdez no tenia confiança en mi, ho vaig deixar córrer i, des de fa dos anys, em dedique plenament a la pilota i estic molt content. Les coses em van molt bé i econòmicament no em puc queixar. Enguany, si en els campionats tinc sort, puc acabar de consagrar-me. ¿Anar a Barcelona'92? Seria per a mi molt important, i per a la pilota em pense que també». □